

אגדה מעולם האגדות HOLY COW LTD.

מעשה בחברת האוטובוסים הוודית הידועה, חברת הפרה הקדושה בע"מ, שהיתה זקוקה באופן דחוף לחידוש ציורה של. החברה מצאה את הספק המתאים. היה זה מיפעל רבי-יוקרה ליצור אוטובוסים ברומניה.

הפרה הקדושה מנתה אל הבנק הוודי הידוע, ברהמפוטרה בנק אוף אינדיאה, שהרכיב לה את חבילת האשראי-מימון לביצוע העסקה. שהסתכמה בעשרות מיליונים רבים של דולארים.

מנהל הברהמפוטרה בנק אוף אינדיאה, מר נייפול נייפול, החליט שמעסקה כזאת גם לו מגיע משנה. הוא סיכם עם חברת האוטובוסים. הפרה הקדושה, כי היא תודיע לספק הרומני שאת דמי הקומיסיון המגיעים, כמקובל. לסוכן של הרומנים בהודו, תשלם הפרה הקדושה בעצמה.

לעומת זאת, יחזיר הספק הרומני את הכסף בחו"ל למי שיורו לו להחזיר. וכדי להקל על הרומנים, הסבירו להם שהכל יעשה דרך הבנקים.

אמנם נכון שהדבר עלה לפרה הקדושה כמה מאות מיליוני רופים. אבל ייתכן כי קיבלה פיצוי בתנאי האשראי והמימון. לחברה הרומנית הדבר לא עלה מאומה. מה איכפת לה כיצד היא משלמת את הקומיסיון לסוכן שלה בהודו?

אבל למי שהיה צריך לקבל את הקומיסיון מרומניה יהיו עוד כמה מאות אלפי דולארים במיס. או ליתר דיוק, בחשבון בסניף השווייצרי של בנקא מונציטורילור רומן.

פשוט גניבה. ביצוע העסקה היה פשוט. כאשר החלו מעמסים את האוטובוסים על הספינות בחוף הים השחור. הגיעה לבנקא מונציטורילור הוראה לשחרר את הכספים שברשותו נגד שיטרי המיסען (ז.א. הואיל שהאוטובוסים כבר היו בדרכם. אפשר לשלם ליצרן) אבל לא 100% של הכספים. אלא רק 99% או 98%. את היתרה הודו לחשבון מסויים בסניף הבנק בשווייץ.

הפעולה ברומניה היתה חוקית. מותר לכל קונה. אם המוכר מסכים לכך. להורות כיצד ולמי ישלמו. עבור קנייתו. גם הפעולה בשווייץ היתה חוקית. מותר להכניס כסף לשם ומותר גם להוציא כסף משם.

רק בהודו היתה הפעולה לא חוקית. מארבע בחינות: אם הגיעה לבנק ברהמפוטרה טובת-הנאה כל שהיא. בגלל טיב האשראי או בגלל כל סיבה אחרת. היה צריך הבנק לקבל אותו ולא המנהל שלו. אם אכן קיבל המנהל את הכסף. זאת בפשטות...גניבה על-ידי מנהל.

עבירה שלישית. היא. כמוכן. הברחת מטבע-חוץ (תשלום מוגדל לרומניה, כפיצוי על הקומיסיון) ואחרון חביב: עבירה משוטה על חוק מס-הכנסה. מר נייפול נייפול בוודאי לא דיווח לפקיד-השומה בניו-דלהי על הכסף שמשך מחשבונו בבנק הרומני בשווייץ.

בשער ריבית זה לא הילוהו "בנק הפועלים" לונדון לבנקים. אלא גם לחברות פרטיות, לא ישראליות, כמו "יראס-איי" הדאלווירית, למשל.

המלאך הטוב גבריאל ועורך-הדין השוויצרי

מי היה מייסדה הכוח של החברה הווארצית לזם (שהיפוך אותיותיה נותן את המילה העברית היפה (מזל) שפעל כעניין דירת הסטודיו בבניין הגאלריה בנייריורק, רחוב מירור 117 פינת הרחוב 57, שבה התגורר יעקב לוינסון (העולם הזה 18.1.84).

מי היו הבעלים אין לוינסון יודע ומקורבו מבטיחים שבוודאי גם לא היה זה לוינסון עצמו. אבל מיופיה-הכוח היה הירושלמי גבריאל שרובר, איש-עסקים צעיר, שלפני כן היה איש בנק הפועלים בנייריורק.

גבריאל שרובר הוא בנה של הגברת גיטה שרובר, שהיתה מבעלות המניות של חברה בשם רימון תיקשורת, אשר בשליטת חברת ההשקעות של בנק הפועלים.

עוד פרט לפרשת הירירות: באשר נרשמה החברה הווארצית "לזם", עסק ברישומה עורך-דין שווייצרי. היה זה עורך-הדין של "בנק הפועלים" שווייץ.

מילכוד חל'אביב ניויורק

קרוב עלול יעקב לוינסון למצוא את עצמו במילכוד. כשם שקיתרו המשולש, כאיש החזק של בנק הפועלים, יו"ר מועצת-המנהלים של אמפ"ל ונשיא יראס-איי, היקנו לו בעבר יתרונות, כך יכול כתר זה לגרום לו, עתה, אי-נעימות.

כאשר יאות להסביר פרטים ועובדות, הוא יכול להסביר בתלאיביב. הוא גם יוכל להסביר בנייריורק, אבל מה שסיביר בתלאיביב, ייתכן שלא יישמע טוב בנייריורק ומה שיסביר בנייריורק, ייתכן שלא יישמע טוב בתלאיביב.

אם, למשל, יכהיר בתלאיביב, כי עיסקת סונוול (העולם הזה 25.1.84) רק היתה מכונת בתחילה ליר-אס-איי, אולם בהמשך העניינים ביקש לשלח את בנק הפועלים או את אמפ"ל ביר-אס-איי (ובצורה זאת כהנאה מעיסקת סונוול) זה יישמע טוב מאוד בתלאיביב. אבל אז לוינסון בצרה בנייריורק, אם הביא עיסקת-זיכום כמו סונוול ליר-אס-איי ולא לאמפ"ל שעה שהיה עדיין יו"ר מועצת-המנהלים שלה, הרי זה ניגוד אינטרסים של מנהל, עכירה חמורה לפי החוק האמריקאי.

זאת עלולה להיות צרה רצינית, בעיקר שזאת עכירה ברת-הסגרה. העובדה היא שרשות נייירות-הערך האמריקאית, האס-איי-סי (סא"ק) חוקרת כנראה, כבר כשנה ברקע לעלילת השערים התלולה של מניות אמפ"ל (מ"מ 95 סנט למניה לחמישה דולר למניה ויותר, תוך שנה אחת, העולם הזה 18.1.84).

כאשר חוקר מישראל ביקש, עוד לפני כמעט שנה, לעיין במישרדי הרשות ערך בושינגטון בתיק אמפ"ל, הופיעו על מייקע מסוף המחשב שבמישרד המלים TEMPORARILY NON AVAILABLE (זמנית לא ניתן להשגה). פירוש הדבר כי תיקי אמפ"ל אינם במקומם, "ארעית".

זאת לשון נקייה לומר שהתיק בחקירה. מקובל אצל סא"ק, כי בשלב ראשון של חקירה החקירה היא סודית. אחר-כך באה הודעה על כוונה לחקור ורק לבסוף נפתחת חקירה גלויה.

המינימום הצפוי הוא פנייה של הרשות לניירות-ערך האמריקאית לאמפ"ל, לקבל את הרוח על תוצאות החקירה של החוקר הייצוני שנבחר על-ידי אמפ"ל אחרי חשיפת פרשת לוינסון.

החוקר הזה הוא מישרד הפרקליטים רוזמן, קולין, פרוינד, לויס וכתן, אחד המישרדים היוקרי תיים ביותר בארצות-הברית, אשר מייסדו, רוזמן, הוא האיש שניסח עבור הנשיא פרנקלין רוזוולט, לפני 50 שנה, את החוק שלפיו הוקמה האס-איי-סי, רשות-ניירות-הערך האמריקאית.

כל הכספים האלה, עשרות אלפי הדולארים, מאות אלפי הדולארים ומיליוני הדולארים שיצאו מן הארץ, או לא הגיעו לארץ כלל, למרות שהיו יכולים וצריכים להגיע ארצה, נגזלו, למעשה, מבנק הפועלים.

בנק הפועלים נוסד על-ידי הסתדרות העובדים, כדי שהעובדים יוכלו ליהנות מהפירות שייבי הבנק. כסף שנגזל מבנק הפועלים הוא כסף שנשרד מן הפועלים.

(המשד הסידרה בשבוע הבא)

בחברות מקורבות לו, היה יכול לקבל לפחות עוד עשירית האחוז ריבית, או אפילו שתי עשיריות האחוז (ועשירית האחוז במקרה זה הם יותר ממיליון דולר).

מה קיבל "בנק הפועלים" בשנת 1982 מ"אמפ"ל? הוא קיבל את חלקו בדיווידנדה, בדיוק 200 אלף דולר.

אגב, הרווחים של אמפ"ל לשנת 1982 (נקיים, אחרי מס) הסתכמו ב"15,230,000 דולר (כ"15 רובע מיליון דולר).

ביום הכיפורים, אלפיסו" אינה עונה

את התמיהות כפרשת לוינסון היא מרוע ניתן לבנק הגרמני, הבנק פיר גמיינ-וירטשפט, לרכוש מעמד כליכך נכבד באמפ"ל (24% של המניות הרגילות). תמיהה נוספת היא מרוע בנק פיר גמיינ-וירטשפט לוכסמבורג הקים לו חברת-בת, אלפיסו, כדי שגם היא תחזיק נתח נכבד נוסף (10.6%) באמפ"ל (העולם הזה 11.1.84).

אחד החוקרים כפרשה, שניתח לעצמו אל כל האפשרויות, החל מעסקות סיבוביות עד לכוונה לטשטש עקבות הגיע, בשלב מסויים, למחשבה שיתכן כי אלפיסו היא כסך-הכל חברת-קיש, המאוייטת על-ידי ישראלים, או לפחות, יהודים. כדי להעמיד את התיאוריה שלו במיבחד-המצויאות, נקט תכסיס פשוט. במשך חודש ספטמבר האחרון צילצל יום יום למישרד של בנק פיר גמיינ-וירטשפט ברי דה-פוסה 17 לוכסמבורג, ולמישרד של אלפיסו, הנמצא גם כן ברי דה-פוסה 17.

בכל יום שאל שאלת-תם כל שהיא את המרכזית של הבנק ואת המרכזית של אלפיסו, אמר יפה תודה וניתח את השיחה. ביום-הכיפורים התקשר לבנק וענו לו, כרגיל, באדיבות. כאשר התקשר, רקה יותר מאוחר, אל אלפיסו, צילצל הטלפון וצילצל וצילצל, ולא היתה תשובה.

המסקנה של החוקר: מי שלא עובר ביום-הכיפורים הוא בוודאי לא לוכסמבורג וגם לא גרמני.

החברה המרכזית להשכרה

חברת "אמפ"ל" הפכה, בשנים האחרונות, לחברת-השקעות רצינית ביותר. המאזן מתקרב למיליארד דולר, גיוס ההון לשנה עובר את ה"30 מיליון דולר, ההון הנפרע מתקרב ל"25 מיליון דולר והרווח, אחרי מס, יגיע כנראה ל"20 מיליון דולר.

אבל אפשר לחשוב שמתר קיומה של אמפ"ל היא לשכור מישרדים בוו ולחשכיר אותם ביוקר — לבנק הפועלים. אם כי, במקרה אחד, קרה ההפך. בנק הפועלים שכר ביוקר (בנייריורק) והשכיר לאמפ"ל בוו (העולם הזה 18.1.84).

מלבד המיקרה של ניייריורק, פורסם גם המיקרה של שיקאגו, שם שכרה אמפ"ל ב"90 אלף דולר לשנה והשכירה לבנק הפועלים ב"120 אלף דולר לשנה.

מה שפחות ידוע ומה שמנסים להסתיר בנימוקים של מדיניות, ציונות וכיוצא באלה, היא פרשת ההשכרה בבואנוס-אייס הארגנטינית.

מה שקרה שם, זה בדיוק לפי הרגם של שיקאגו. **"אמפ"ל" הישקיעה במישרדים בבואנוס-אייס 344 אלף דולר. בא "בנק הפועלים" ושכר את המישרדים לעשר שנים. שכר הדירה לשנה — 53 אלף דולר, לעשר שנים — 530 אלף דולר.**

עצבים חוקים, עצבים חלשים

מהלך ההודשים הרבים של חקירת פרשת לוינסון השתדלו כל הרמויות הפועלות לשמור על עצביהם. אפרים ריינר, יו"ר מועצת-המנהלים של בנק-הפועלים ויו"ר מועצת-המנהלים של אמפ"ל, לא כללך הצליח בכך.

היה זה כאחת הישיבות הרמטיות בשבועות האחרונים, כאשר התכנסה מועצת-המנהלים של אמפ"ל בנייריורק, כדי לדון בהצעה למסור את חקירת המצב באמפ"ל אחרי חשיפת פרשת לוינסון, לחוקר חיצוני. בנק הפועלים, כבעל עניין רב באמפ"ל ביקש את היועצת המשפטית שלו בארצות-הברית, פרקליטת-הצמרת הנייריורקית, ריטה האור, להשתתף בישיבה ולהיעזר את דעתה.

האור, שהביעה את דעתה המוקדמת כי בגלל חומרת העניין יש לפעול מיד, ביקשה את רשות-היכור ואו, כדבריו של ערד-איי, עורך אמריקאי של אמפ"ל, לא שלט ריינר בעצמו ואמר להאזור, עת העניק לה את רשות-הדיבור: "גברתי, יש לך חמש דקות להגיד את מה שיש לך להגיד" — להאזור, אחת הפרקליטות הידועות בארצות-הברית, שותפה בכירה במישרד הפרקליטות סטרוק, סטרוק ולבן, השוכן כבוד בברודווי והמקורבת לנשיאים הרפובליקניים (היא היתה אחת מנציגות ארצות-הברית באו"ם בעת ממשלת ניכסון, ניסחה את הפרק על המיורח התיכון במצעה-הבחירות של רגן) היה הרבה מה להגיד.

גיורא גזית, יו"ר ההנהלה של בנק הפועלים, לעומת זאת, התגלה כבעל עצבי-כרוול. כאשר כונסה הישיבה המפורסמת, שהיתה אמורה, למעשה, להביא להדחתו של גזית ולהשתקתה המלאה של פרשת לוינסון, הוא הכין את עניינו היטב.

לפני שהתכנסו 28 חברי מועצת-המנהלים ערך גזית בחינה מוקדמת של הסיכויים ומצבו לא נראה ורוד. גזית גייס את כוחותיו ואחד מהם ניגש, לפני הישיבה, לחבר מועצת-המנהלים, איתן אבניאון (או עדיין מנכ"ל חברת-הביטוח הסנה), שהיה יודע כתומך של לוינסון נלהב.

איתן, שאל אותו האיש, אתה בוודאי זוכר כי שם מישפחתך הקודם היה ברגשטיין, והניה על השולחן לפני אבניאון את תיקו של אחיו, חיים ברגשטיין, מנהל פעולות חו"ל של בנק הפועלים וברחסתו של לוינסון, שחודר מן הבנק מיד אחרי שהתגלתה הלוואת המיליונים שאישר ליר-אס-איי, החברה של לוינסון ייסד בדאלאוויר (העולם הזה 11.1.84).

אבניאון לא הצביע נגד גזית.

רשיון להדפסת כסף

העיסקה בין בנק הפועלים ובין אמפ"ל, שבה העביר הבנק לאמפ"ל 49% ממניות בנק הפועלים קיימאן תמורת 181 אלף דולר כשאמפ"ל בעצמה, הורה, כעבור 13 ימים בלבד, בספריו, שהרכישה שווה לפחות 379 אלף דולר, לא היתה יוצאת-דופן רק בנקודה זאת (העולם הזה 18.1.84).

למעשה היה זה מתן רשיון להדפסת כסף. **בחמש השנים האחרונות הרוויחה "קיימאן" יותר מ"15 מיליון דולר. חלקה של "אמפ"ל" — 7.3 מיליון דולר. תשואה בוללת של 4.000% על ההשקעה.**

זה לא הכל. ברווחות הכספיים של בנק הפועלים קיימאן מצויין, במפורש, כי "נוכח טיבו של תיק ההלוואות של הבנק ואת אומרת איתנותם הכספית של הלווים" לא הפריש הבנק סכום כלשהוא, כנוהג כל בנק בעולם, לחובות מסופקים או אבודים.

לא חשוב מי הם הלווים האלה, אשר אפשר לפמוך עליהם במאה אחוז. אבל אם הם לקוחות כליכך משובחים מרוע היה צריך להלוות להם דרך "קיימאן" ולא ישר מ"בנק הפועלים"?

סודות מן הסיני של לונדון

אשר בנק זקוק לכסף, לתקופה קצרה או בינונית, הוא יכול לקבל אותו מבנק אחר. בבנקאות האירופית נקבע שער מיוחד לעסקות כאלה והוא נקרא שער הליכור (חורו עם גיבור), ראשי התיבות של המלים האנגליות לונדון אינטר-בנק אופרד רייט, דהיינו, שער הריבית על הלוואות המוצע על-ידי הבנקים במרכז תנועות ההון, הסיטי של לונדון, בין בנקים לבין עצמם.

שער זה גם שמש להלוואות של בנקים ללקוחות נבחרים, כטוחים ומעולים. אמפ"ל למשל, נהגה, לעתים, לקחת שער של ליבור פלוס 2.25% (זאת אומרת, אם, למשל, שער הליבור היה 12%, לקחה אמפ"ל מלווה 14.25%).

"בנק הפועלים" לונדון נהג לקחת שער זול בהרבה. לפעמים זה היה "ליבור" פלוס 0.125% ולפעמים אפילו, "ליבור" פלוס 0.0625% פחות או יותר, הבסף הזול ביותר בעולם.